

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชน

ในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

FACTORS RELATED TO WASTE SEPARATING BEHAVIOR OF PEOPLE IN
MAEKHAM MUNICIPALITY, MAECHAN DISTRICT, CHIANGRAI PROVINCE

วิชุดา ใจเที่ยงตรง¹ อรัณย์ภัค พิทักษ์พงษ์²

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนาคั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมและพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ และศึกษาความสามารถของปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมในการทำนายพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนของครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ กำหนดขนาดโดยใช้สูตรของทาร์โร ยามาเน่ และใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จำนวน 369 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสถิติ Eta correlation และ Pearson correlation และวิเคราะห์ความสามารถในการทำนายด้วยสถิติ Stepwise multiple regression analysis

ผลการวิจัยพบว่า อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา สถานภาพในครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ความรู้ การคัดแยกขยะมูลฝอย การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรค การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย ความเพียงพอของภาชนะรองรับขยะมูลฝอย การเข้าถึงระบบบริหารจัดการขยะมูลฝอย การรับซื้อของเก่า การได้รับคำแนะนำ การได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ และนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมที่มีความสามารถทำนายพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอย ได้แก่ การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรค นโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอย การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย ความเพียงพอของภาชนะรองรับขยะมูลฝอย และสถานภาพในครัวเรือน ซึ่งมีความสามารถในการทำนายพฤติกรรมการคัดแยกขยะของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ ได้ร้อยละ 78.2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ขยะมูลฝอย, ปัจจัย, พฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอย

¹ นิสิตหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา อีเมล ang_wichuda@hotmail.com

² อาจารย์ประจำหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา อีเมล aomm_ph@hotmail.com

Abstract

This research aims to study correlation between input factor, enabling factor, reinforcing factor and solid waste sorting behavior of people in the area of Mae-Kham sub-district municipality and study the abilities of input factor, enabling factor, reinforcing factor to predict the solid waste sorting behavior of people in Mae-Kham sub-district municipality area. This study has been defined as descriptive research and done by using questionnaire as a tool for data collection. The sample group was the representator of household members in Mae-Kham sub-district municipality area. The size was set up using Yamane equation and utilization of multi-stage sampling in total 369 households. The data were analyzed using descriptive statistics, correlation Eta statistic, Pearson correlation statistic and stepwise multiple regression analysis. The research results showed that age, occupation, household status, household member, solid waste sorting knowledge, perceived benefit and obstacle, solid waste sorting activity, sufficient container for solid waste support, accessible of solid waste sorting management system, garbage purchasing, getting advice, getting support from various agency and organization and policy in the solid waste management, having correlation to sorting behavior of solid waste of people in Mae-Kham sub-district municipality, Mae-Chan district, Chiangrai province with statistical significant at level of 0.05. Moreover, the factors that effect to the ability prediction of behavior on solid waste sorting including perceived benefit and obstacle, policy in the solid waste management, sufficient container for solid waste support, solid waste sorting activity and household status at 78.2%, with statistical significant at level of 0.05.

Keywords: Solid waste, Factor, Solid waste sorting behavior

ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ปัจจุบันทั่วโลกกำลังประสบปัญหาเกี่ยวกับขยะมูลฝอย ซึ่งในแต่ละปีทั่วโลกเกิดขยะมูลฝอยมากกว่า 2.1 พันล้านตัน ซึ่งมีเพียง 323 ล้านตันเท่านั้นที่เข้าสู่กระบวนการกำจัดอย่างถูกวิธีตามหลักสุขาภิบาล ส่วนปริมาณขยะมูลฝอยที่เหลือจึงเกิดการสะสมกลายเป็นขยะมูลฝอยตกค้างอยู่ตามที่ต่างๆ รวมไปถึงการเข้าสู่กระบวนการกำจัดที่ไม่ถูกต้องจนเป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพและรวมถึงสภาพเศรษฐกิจและสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2562) โดยเมื่อเทียบสัดส่วนปริมาณขยะมูลฝอยกับจำนวนประชากรของประเทศในกลุ่มประเทศอาเซียน พบว่ามีการผลิตขยะมูลฝอยเกิดขึ้นประมาณ 1.14 กิโลกรัม/คน/วัน ประเทศที่ผลิตขยะมูลฝอยมากที่สุดได้แก่ อินโดนีเซีย รองลงมาคือ ประเทศไทย (Greenpeace Thailand, 2019)

ปัญหาขยะมูลฝอยในประเทศไทยนั้นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยจากสถิติของกรมควบคุมมลพิษตั้งแต่ปี 2557 – 2561 พบว่าประเทศไทยมีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้น 26.19 ล้านตัน , 26.85 ล้านตัน , 27.06 ล้านตัน , 27.37 ล้านตัน และ 27.93 ล้านตัน ตามลำดับ (กรมควบคุมมลพิษ, 2561) ในส่วนของจังหวัดเชียงราย ปี 2562 จังหวัดเชียงรายมี

ปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้น 138,207.41 ตัน/ปี โดยแยกเป็นขยะมูลฝอยแต่ละประเภทได้ดังนี้ ขยะมูลฝอยทั่วไป จำนวน 50,577.09 ตัน/ปี ขยะมูลฝอยอินทรีย์จำนวน 52,487.8637 ตัน/ปี ขยะมูลฝอยรีไซเคิลจำนวน 27,345.6975 ตัน/ปี ขยะมูลฝอยอันตรายจำนวน 7,526.7380 ตัน/ปี และขยะอิเล็กทรอนิกส์ 270.0248 ตัน/ปี (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2562) ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในจังหวัดเชียงรายได้รับการจัดการคิดเป็นร้อยละ 85.95 และมีการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์คิดเป็นร้อยละ 33.15 (สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค 1, 2562)

เทศบาลตำบลแม่คำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ได้ดำเนินการรวบรวม และเก็บขน พร้อมทั้งกำจัดขยะมูลฝอยในพื้นที่ทั้งหมด 6 หมู่บ้าน ซึ่งมีครัวเรือนทั้งสิ้น 2,028 ครัวเรือน มีประชากรที่อาศัยอยู่ 4,628 คน ซึ่งเทศบาลตำบลแม่คำได้เริ่มดำเนินการรณรงค์เกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยที่ต้นทางด้วยการสร้างความร่วมมือในภาคประชาชนภายใต้โครงการรณรงค์ลดขยะมูลฝอยในครัวเรือนอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2557 เป็นต้นมา เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยที่ต้องกำจัดด้วยเตาเผาที่ปลายทาง ซึ่งพบว่าปริมาณขยะมูลฝอยลดลง จากข้อมูลสถิติปริมาณขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ ในปี 2560 - 2562 มีปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น 644 ตัน 226 ตัน และ 209 ตัน ตามลำดับ แต่ยังพบการทิ้งรวมกันของขยะมูลฝอยทั่วไป ขยะมูลฝอยอินทรีย์และขยะมูลฝอยรีไซเคิล โดยปี 2562 พบว่ามีปริมาณขยะมูลฝอยอินทรีย์ที่ถูกทิ้งร่วมกับขยะมูลฝอยทั่วไป จำนวน 5.71 ตัน/ปี ส่วนขยะมูลฝอยรีไซเคิลมีการทิ้งร่วมกับขยะมูลฝอยทั่วไป 10.12 ตัน/ปี (เทศบาลตำบลแม่คำ, 2562) ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่ากระบวนการดำเนินงานต่างๆ ที่ผ่านมายังไม่เพียงพอหรือเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของประชาชนในพื้นที่ที่สามารถนำไปสู่การคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้งได้อย่างยั่งยืน เนื่องจากการที่บุคคลจะมีพฤติกรรมใดก็ตามนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายปัจจัยที่เป็นตัวกำหนด ตามหลักแนวคิดทฤษฎี PRECEDE – PORCEDE Model ประกอบด้วย 9 ขั้นตอน ซึ่งแนวคิดนี้มีความสำคัญต่อการวางแผนและการประเมินผลการดำเนินงานด้านสาธารณสุข เพื่อลดปัญหาทางด้านสุขภาพของประชาชนในระดับพื้นที่ (จักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ, 2560)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยที่ความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย โดยการประยุกต์ใช้หลักของ PRECEDE Model ในขั้นตอนที่ 4 คือการวิเคราะห์หาปัจจัยด้านต่างๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอย เพื่อนำไปปัจจัยที่ค้นพบไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแนวทางการจัดการปัญหาและประยุกต์ใช้ในการกำหนดกิจกรรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่ให้มีความสอดคล้องกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมของประชาชนในพื้นที่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมและพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อศึกษาความสามารถของปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมในการทำนายพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

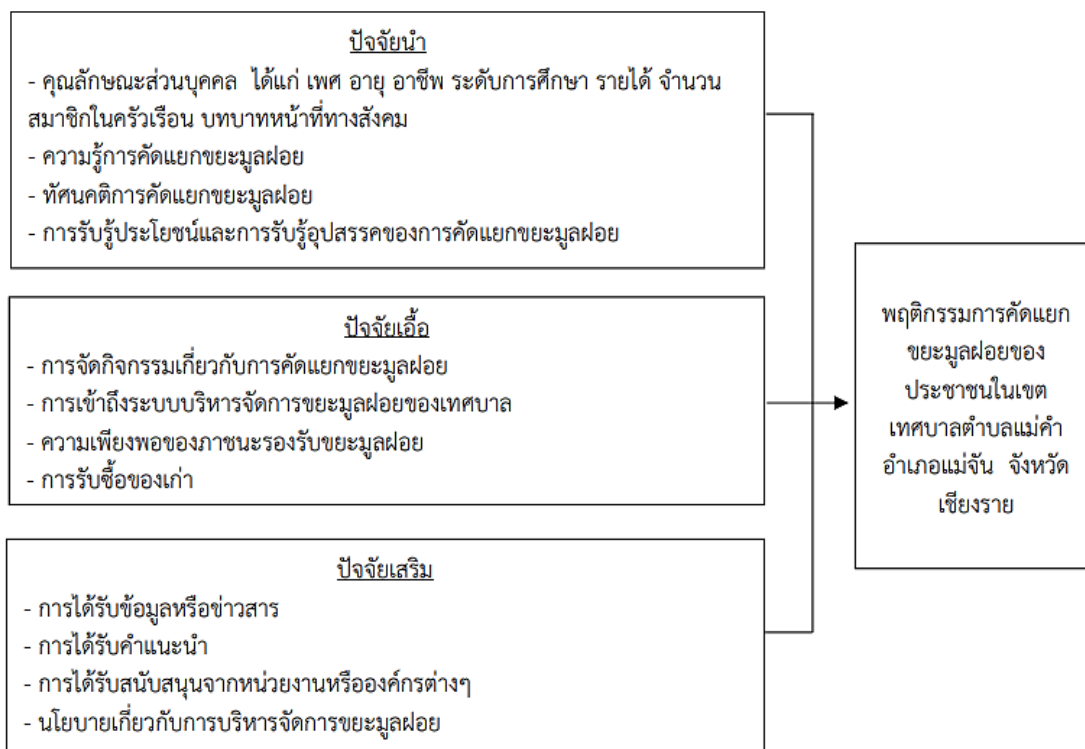

สมมติฐาน

1. ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย
2. ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ได้

เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอย โดยนำแบบจำลองของ PRECEDE model มาประยุกต์ใช้ในการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม โดยมีกรอบแนวคิด ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

14 พฤษภาคม พ.ศ. 2565 เข้าร่วมประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานแบบ Online

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ตัวแทนในครัวเรือนที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย จำนวน 2,028 ครัวเรือน (เทศบาลตำบลแม่คำ , 2562)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ตัวแทนของสมาชิกในครัวเรือน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) โดยในการศึกษาครั้งนี้กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.05 จากการแทนค่าในสูตรจะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 335 ครัวเรือน แต่เพื่อป้องกันการสูญหายของการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจึงเพิ่มจำนวนตัวอย่างอีกร้อยละ 10 ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวนเท่ากับ 369 ครัวเรือน ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ดังนี้

1. สุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของตัวอย่างที่เหมาะสมจำแนกตามหมู่บ้านทั้ง 6 หมู่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ โดยผลการสุ่มได้ดังนี้ หมู่ที่ 1 จำนวน 60 ครัวเรือน หมู่ที่ 2 จำนวน 95 ครัวเรือน หมู่ที่ 8 จำนวน 58 ครัวเรือน หมู่ที่ 10 จำนวน 47 ครัวเรือน หมู่ที่ 12 จำนวน 56 ครัวเรือน หมู่ที่ 14 จำนวน 53 ครัวเรือน

2. สุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับฉลากจากเลขที่บ้านเท่ากับจำนวนตัวอย่างของแต่ละหมู่บ้าน และกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมงานวิจัยต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. ต้องเป็นบุคคลที่สามารถอ่าน ฟัง เขียนภาษาไทยได้ หรือสามารถให้ข้อมูลได้

2. ครัวเรือนที่ถูกสุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่างต้องมีบุคคลอาศัยอยู่ และบุคคลนั้นต้องอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลแม่คำมากกว่า 1 ปี

การศึกษานี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็นทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยนำ โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามคุณลักษณะส่วนบุคคล จำนวน 8 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) หรือเติมคำในช่องว่าง (Open-ended) ส่วนที่ 2 แบบวัดความรู้การคัดแยกขยะมูลฝอย จำนวน 12 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามชนิดปลายปิดเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว ส่วนที่ 3 แบบสอบถามทัศนคติการคัดแยกขยะมูลฝอย จำนวน 8 ข้อ และส่วนที่ 4 แบบสอบถามการรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการคัดแยกขยะมูลฝอยจำนวน 10 ข้อ มีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยเอื้อ จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย ความเพียงพอของกิจกรรมเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย ความเพียงพอของภาชนะรองรับขยะมูลฝอย การเข้าถึงระบบบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล การรับซื้อของเก่า มีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปัจจัยเสริม โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามการได้รับข้อมูลหรือข่าวสาร จำนวน 9 ข้อ ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการได้รับคำแนะนำ จำนวน 4 ข้อ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ จำนวน 3 ข้อ ส่วนที่ 4 แบบสอบถามนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะ

ผลพวงของภาครัฐ จำนวน 4 ข้อ โดยข้อคำถามทั้ง 4 ส่วนมีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 4 แบบสอบถามพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ มีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหาให้มีความถูกต้อง โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1 จากนั้นนำไปตรวจสอบความเชื่อมั่น โดยนำไปทดลองใช้กับตัวแทนของสมาชิกในครัวเรือนที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง (Try out) จำนวน 30 ครัวเรือน แล้วนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นใช้วิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder – Richardson Method) โดยใช้สูตร KR-20 สำหรับแบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย เท่ากับ 0.810 สำหรับแบบสอบถามที่มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) ใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้แก่ แบบสอบถามทัศนคติการคัดแยกขยะมูลฝอย เท่ากับ 0.725 แบบสอบถามการรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการคัดแยกขยะมูลฝอย เท่ากับ 0.810 แบบสอบถามปัจจัยเอื้อ เท่ากับ 0.827 แบบสอบถามการได้รับข้อมูลหรือข่าวสาร เท่ากับ 0.806แบบสอบถามการได้รับคำแนะนำ เท่ากับ 0.824 แบบสอบถามการได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ เท่ากับ 0.778 แบบสอบถามนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของภาครัฐ เท่ากับ 0.828 และแบบสอบถามพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ เท่ากับ 0.860

การวิจัยครั้งนี้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพและวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยพะเยา เลขที่โครงการวิจัย 1.2/007/64 ตามเอกสารรับรองที่ อว 7308/ว 0380 ลงวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2564

ในการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย ผู้วิจัยวิเคราะห์คุณลักษณะทั่วไป โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน , วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม กับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ โดยใช้สถิติ Pearson Correlation และEta correlation และวิเคราะห์ความสามารถในการทำนาย โดยใช้สถิติ Stepwise multiple regression analysis

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยนำ พบว่า ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างมีเพศชาย ร้อยละ 48 และเพศหญิง ร้อยละ 52 อายุเฉลี่ย 43.31 ปี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 26 การศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 33.10 รายได้เฉลี่ยเดือนละ 9,415.12 บาท มีสถานภาพในครอบครัวเป็นเจ้าของบ้าน ร้อยละ 52.30 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3 คน ร้อยละ 28.20 และไม่มีบทบาทหน้าที่ทางสังคม ร้อยละ 79.90 ความรู้การคัดแยกขยะมูลฝอย

ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 10.63$, $SD = 1.366$) ร้อยละ 83.20 ทักษะการคัดแยกขยะมูลฝอย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 30.22$, $SD = 4.356$) ร้อยละ 60.20 และการรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการคัดแยกขยะมูลฝอย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 36.79$, $SD = 4.019$) ร้อยละ 50.70

2. ปัจจัยเอื้อ ได้แก่การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย อยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 4.08$, $SD = 1.055$) ความเพียงพอของภาชนะรองรับขยะมูลฝอย อยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 4.35$, $SD = 0.869$) การเข้าถึงระบบบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล อยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 3.90$, $SD = 1.034$) และการรับซื้อของเก่า อยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 3.96$, $SD = 1.152$)

3. ปัจจัยเสริม ได้แก่การได้รับข้อมูลหรือข่าวสาร ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 27.44$, $SD = 7.249$) ร้อยละ 47.70 การได้รับคำแนะนำ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 16.06$, $SD = 3.574$) ร้อยละ 59.10 การได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 10.38$, $SD = 2.432$) ร้อยละ 61 และนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของภาครัฐ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 14.97$, $SD = 3.675$) ร้อยละ 55.30

4. พฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ จากการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 57.15$, $SD = 6.302$) ร้อยละ 58.80

5. ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอย ได้แก่ อายุ ($r = -0.330$, $p < 0.001$) อาชีพ ($\eta^2 = 0.281$, $p < 0.001$) ระดับการศึกษา ($\eta^2 = 0.194$, $p < 0.015$) สถานภาพในครัวเรือน ($\eta^2 = 0.161$, $p = 0.008$) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ($r = 0.208$, $p < 0.001$) ความรู้การคัดแยกขยะมูลฝอย ($r = -0.165$, $p = 0.001$) การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการคัดแยกขยะมูลฝอย ($r = 0.660$, $p < 0.001$) การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย ($r = 0.713$, $p < 0.001$) ความเพียงพอของภาชนะรองรับขยะมูลฝอย ($r = 0.621$, $p < 0.001$) การเข้าถึงระบบบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล ($r = 0.590$, $p < 0.001$) การรับซื้อของเก่า ($r = 0.658$, $p < 0.001$) การได้รับคำแนะนำ ($r = 0.707$, $p < 0.001$) การได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ($r = 0.457$, $p < 0.001$) และนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของภาครัฐ ($r = 0.710$, $p < 0.001$) ส่วนเพศ รายได้ บทบาทหน้าที่ทางสังคม ทักษะการคัดแยกขยะมูลฝอย และการได้รับข้อมูลหรือข่าวสาร ไม่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย (ตารางที่ 1 และ ตารางที่ 2)

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อันดับระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริมต่อพฤติกรรม

ตัวแปร	พฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอย		
	ของประชาชน	F	p-value
	Eta		
เพศ	0.49	0.897	0.344
อาชีพ	0.281	4.436	<0.001
ระดับการศึกษา	0.194	2.854	0.015
บทบาทหน้าที่ทางสังคม	0.029	0.306	0.581
สถานภาพในครัวเรือน	0.161	4.893	0.008

การคัดแยกขยะมูลฝอย (n = 369)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริมต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอย (n = 369)

ตัวแปร	พฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชน	
	R	p-value
อายุ	-0.330	<0.001
รายได้	-0.069	0.187
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	0.208	<0.001
ความรู้การคัดแยกขยะมูลฝอย	0.165	0.001
ทัศนคติต่อการคัดแยกขยะมูลฝอย	0.072	0.166
การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการคัดแยกขยะมูลฝอย	0.660	<0.001
การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย	0.713	<0.001
ความเพียงพอของภาชนะรองรับขยะมูลฝอย	0.621	<0.001
การเข้าถึงระบบบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล	0.590	<0.001

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริมต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอย (n = 369) ต่อ

ตัวแปร	พฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชน	
	R	p-value
การรับซื้อของเก่า	0.658	<0.001
การได้รับข้อมูลหรือข่าวสาร	0.021	0.683
การได้รับคำแนะนำ	0.707	<0.001
การได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ	0.457	<0.001
นโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของภาครัฐ	0.710	<0.001

6. ปัจจัยที่สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ อำเภอมะจัน จังหวัดเชียงราย ได้แก่ การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการคัดแยกขยะมูลฝอย (Beta = 0.431) มีอำนาจทำนายสูงสุด รองลงมาได้แก่ นโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของภาครัฐ (Beta = 0.378) การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย (Beta = 0.177) ความเพียงพอของภาชนะรองรับขยะมูลฝอย (Beta = 0.175) และสถานภาพในครัวเรือน (Beta = -0.056) ตามลำดับ โดยตัวแปรทั้ง 5 ตัว มีความสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ อำเภอมะจัน จังหวัดเชียงราย ได้ร้อยละ 78.2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 3) โดยสามารถเขียนเป็นสมการได้ ดังนี้

$$Y = a + b_1x_1 + b_2x_2 + b_3x_3 + b_4x_4 + b_5x_5$$

พฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอย = 13.317 + 0.673 (การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการคัดแยกขยะมูลฝอย) + 0.644 (นโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของภาครัฐ) + 1.053 (การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย) + 1.260 (ความเพียงพอของภาชนะรองรับขยะมูลฝอย) - 0.706 (สถานภาพในครัวเรือน)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise) ปัจจัยที่สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย (n = 369)

ตัวแปร	R ² change	B	Beta	T	p-value
การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการคัดแยกขยะมูลฝอย (X1)	0.517	0.673	0.431	15.795	<0.001
นโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของภาครัฐ (X2)	0.185	0.644	0.378	9.286	<0.001
การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย (X3)	0.059	1.053	0.177	4.104	<0.001
ความเพียงพอของภาชนะรองรับขยะมูลฝอย (X4)	0.018	1.260	0.175	5.671	<0.001
สถานภาพในครัวเรือน (X5)	0.003	-0.706	-0.056	-2.226	0.027

Constant (a) = 13.317, R square = 0.782, Adjusted R square = 0.779, F = 259.865, P-value < 0.05

สรุปผล

อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา สถานภาพในครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ความรู้การคัดแยกขยะมูลฝอย การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรค การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย ความเพียงพอของภาชนะรองรับขยะมูลฝอย การเข้าถึงระบบบริหารจัดการขยะมูลฝอย การรับรู้ข้อของเก่า การได้รับคำแนะนำ การได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ และนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 และปัจจัยที่มีความสามารถในการทำนายพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ ได้แก่ การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรค นโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอย การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย ความเพียงพอของภาชนะรองรับขยะมูลฝอย และสถานภาพในครัวเรือน ซึ่งมีความสามารถในการทำนายพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ ได้ร้อยละ 78.2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

ปัจจัยที่มีมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ซึ่งสามารถอภิปรายผลการศึกษิตามกรอบของ PRECEDE Model ได้ดังนี้

ปัจจัยนำ ได้แก่

1. ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ พบว่า อายุมีความสัมพันธ์ทางลบต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งผู้ที่มีอายุน้อยจะมีพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยมากกว่าผู้ที่มีอายุมาก อาจเนื่องมาจากการได้รับความรู้และเกิดการรับรู้ได้มากกว่า สอดคล้องกับการศึกษาของนิภารัตน์ จงวุฒิเวศย์ (2563) ที่พบว่า อายุแตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนแตกต่างกัน อาชีพ พบว่า อาชีพมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเฉพาะลักษณะอาชีพเช่น พนักงานของรัฐ แม่บ้าน และนักเรียน จะมีพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยมากกว่าอาชีพอื่น และสอดคล้องกับการศึกษาของจอมขวัญ อาคมมานนท์ (2563) ที่พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีพฤติกรรมการจัดการขยะพลาสติกแตกต่างกัน ระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้ที่มีการศึกษาในระดับสูงกว่าจะมีพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยดีกว่ากลุ่มที่มีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่า ซึ่งอาจเกิดจากโอกาสในการเรียนรู้ที่ต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของจอมขวัญ อาคมมานนท์ (2563) ที่พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการจัดการขยะพลาสติกแตกต่างกัน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เนื่องจากคนที่ครัวเรือนมีสมาชิกหลายคนทำให้เกิดขยะมูลฝอยได้มากจึงทำให้สมาชิกในครัวเรือนมีโอกาสในการคัดแยกขยะมูลฝอยได้มากกว่าครัวเรือนที่มีจำนวนน้อย สอดคล้องกับการศึกษาของศรินทร์ทิพย์ บุญจันทร์ (2559) ที่พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่แตกต่างกันทำให้แม่บ้านมีพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกัน และสถานภาพในครัวเรือน พบว่า สถานภาพ ในครัวเรือนมีความสัมพันธ์และมีอำนาจทำนายพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบล แม่คำ โดยเฉพาะในส่วนของเจ้าของบ้านและผู้อาศัยซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าบุคคลส่วนใหญ่เป็นแม่ค้าโดยกำเนิดจึงมีพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างจาก ผู้เช่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับการศึกษาของปิยะธิดา สามสี (2562) ที่พบว่า ตำแหน่งในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการคัดแยกขยะมูลฝอยของครัวเรือน แต่ขัดแย้งกับการศึกษาของฐิติญาณ บุญคงทน (2561) ที่พบว่า สถานภาพในครัวเรือนไม่มีผลกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการขยะมูลฝอย

2. ด้านความรู้การคัดแยกขยะมูลฝอย จากการศึกษาพบว่า ความรู้การคัดแยกขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความแตกต่างของความรู้ในแต่ละบุคคลมีผลต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอย ซึ่งความรู้ที่เกิดขึ้นอาจมิได้เกิดจากการศึกษาในระบบ แต่ปัจจุบันในพื้นที่ได้มีการจัดกิจกรรมอบรม อบรมรณรงค์ ทำให้ประชาชนมีความรู้เพิ่มขึ้นและสอดคล้องกับการศึกษาของฐิติญาณ บุญคงทน (2561) ที่พบว่า ความรู้ ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน มีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการขยะมูลฝอย

3. การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการคัดแยกขยะมูลฝอย จากการศึกษาพบว่า การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการคัดแยกขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์และมีอำนาจทำนายพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการคัดแยกขยะมูลฝอยนั้นสามารถช่วยให้พนักงานเก็บขยะทำงานได้สะดวกมากยิ่งขึ้นอีกทั้งการคัดแยกขยะยังเป็นกิจกรรมที่สามารถทำร่วมกันได้ทั้งครอบครัวและการคัดแยกขยะมูลฝอยยังช่วยลดปัญหาการรบกวนที่เกิดจากขยะ สอดคล้องกับการศึกษาจักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ (2561) ที่พบว่า การรับรู้ประโยชน์ของการจัดการขยะในครัวเรือนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะในครัวเรือนของแม่บ้านในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

ปัจจัยเอื้อ ได้แก่

1. การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย จากการศึกษาพบว่า การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์และมีอำนาจทำนายพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยการเข้าร่วมกิจกรรมที่แตกต่างกัน จำนวนในการเข้าร่วมกิจกรรมที่แตกต่างกับมีผลต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอย อาจกล่าวได้ว่ากิจกรรมเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยเป็นการกระตุ้นความรู้ ความเข้าใจและสร้างความตระหนักในการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนส่งผลที่ดีต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอย สอดคล้องกับการศึกษาของของศรีนทิพย์ บุญจันทร์ (2559) ที่พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมเป็นกระบวนการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติพร้อมทั้งทักษะเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยเกิดการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

2. การเข้าถึงระบบบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล จากการศึกษาพบว่า การเข้าถึงระบบบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งการเข้าถึงระบบบริหารจัดการขยะมูลฝอยของพื้นที่เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอย เนื่องจากการดำเนินการจะต้องให้ประชาชนมีการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนนำมาทิ้งเข้าสู่ระบบกำจัด สอดคล้องกับการศึกษาของจิตติธัญญา บุญคงทน (2561) ที่พบว่า ความสะดวกในการกำจัดขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการขยะมูลฝอย แต่ขัดแย้งกับการศึกษาของนฤญา ยางสิทธิสาร (2562) ที่พบว่า การบริการเก็บขนขยะมูลฝอยของหน่วยงานไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของครัวเรือน

3. ความเพียงพอของภาชนะรองรับขยะมูลฝอย จากการศึกษาพบว่า ความเพียงพอของภาชนะรองรับขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์และมีอำนาจทำนายพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยการที่มีภาชนะรองรับขยะมูลฝอยอย่างเพียงพอหรือการมีระบบที่รองรับการทิ้งขยะมูลฝอยอย่างเพียงพอเป็นการสนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยให้ถูกต้องตามที่ผู้รับผิดชอบกำหนด สอดคล้องกับการศึกษาของเจษฎา บริบูรณ์ (2561) ที่พบว่าปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการลดและคัดแยกขยะมูลฝอย คือ หน่วยงานงานควรสนับสนุนอุปกรณ์อย่างเพียงพอ แต่ขัดแย้ง

กับการศึกษาของนฤญา ยางสิทธิสาร (2562) ที่พบว่า ถังรองรับขยะมูลฝอยจากหน่วยงาน (อปท.) ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของครัวเรือน

4. การรับรู้ของเก่า จากการศึกษาพบว่า การรับรู้ของเก่ามีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งการรับรู้ของเก่าเป็นการทำให้ประชาชนเห็นคุณค่าของขยะมูลฝอยบางส่วนที่สามารถจำหน่ายก่อให้เกิดเป็นรายได้ของครัวเรือน ทั้งนี้ในบางชุมชนเห็นถึงความสำคัญของการจัดการขยะมูลฝอยประเภทรีไซเคิลจึงเกิดเป็นโครงการธนาคารขยะชุมชนเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนคัดแยกขยะแล้วนำมาจำหน่าย ชัดแย้งกับการศึกษาของนฤญา ยางสิทธิสาร (2562) ที่พบว่า จำนวนการใช้บริการผู้รับซื้อของเก่า(ชาล้ง)ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยครัวเรือน

ปัจจัยเสริม ได้แก่

1. การได้รับคำแนะนำ จากการศึกษาพบว่า การได้รับคำแนะนำ มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การได้รับคำแนะนำในการคัดแยกขยะมูลฝอยเป็นสิ่งสำคัญที่กระตุ้นให้บุคคลในครอบครัวปฏิบัติพฤติกรรมในการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้ง สอดคล้องกับการศึกษาของนฤญา ยางสิทธิสาร (2562) ที่พบว่า การได้รับคำแนะนำจากบุคคลในครอบครัวและเพื่อนบ้านมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของครัวเรือน

2. การได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ จากการศึกษาพบว่า การได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ มีความสัมพันธ์และมีอำนาจทำนายพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การได้รับการสนับสนุนทั้งความรู้วิชาการ กิจกรรม วัสดุอุปกรณ์ อย่างเพียงพอและสม่ำเสมอจะเป็นการส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอย สอดคล้องกับการศึกษาของเอื้ออัมพร ดิลกธรรมวงศา (2561) ที่พบว่าปัจจัยหนึ่งที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยคือ การที่ประชาชนหรือชุมชนได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากส่วนต่างๆ และการสนับสนุนด้านกระบวนการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมให้ประชาชนคัดแยกขยะครัวเรือน

3. นโยบายเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยของภาครัฐ จากการศึกษาพบว่า นโยบายเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยของภาครัฐ มีความสัมพันธ์และมีอำนาจทำนายพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนมีความสำคัญต่อการกำหนดนโยบายและการมีนโยบายที่ชัดเจนจะสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมจะทำให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีความชัดเจนในการปฏิบัติซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะของประชาชนในพื้นที่ สอดคล้องกับการศึกษาของสุพรรณิ ทรัพย์ทวีวิน (2561) ที่พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือการวางเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบายที่ชัดเจน และสอดคล้องกับการศึกษาของเอื้ออัมพร ดิลกธรรมวงศา (2561) ที่พบว่า ผู้บริหารเทศบาลให้ความสำคัญและมีนโยบายที่ชัดเจนที่จะสนับสนุนให้ประชาชนมีการคัดแยกขยะมูลฝอยครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ และการรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคในการคัดแยกขยะมูลฝอย ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดกิจกรรมในเชิงปฏิบัติการที่เป็นการส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่ยั่งยืน

(2) หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบควรมีการกำหนดนโยบาย หรือกำหนดแนวทางในการดำเนินการเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยและการจัดการขยะมูลฝอยที่ชัดเจนมีความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ และสอดคล้องกับบริบทของชุมชน

(3) ทุกภาคส่วนควรสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนทั้งภาควิชาการ และภาคปฏิบัติการอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรมีการนำผลจากการศึกษาในครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมคัดแยกขยะมูลฝอยครัวเรือนของประชาชนในพื้นที่

(2) ควรศึกษาโปรแกรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยครัวเรือนสู่สังคมสะอาดไร้ขยะ

(3) ควรศึกษารูปแบบการกำหนดนโยบายหรือแนวปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชน

(4) ควรศึกษาความแตกต่างของพฤติกรรมคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนระหว่างพื้นที่ที่มีระบบบริหารจัดการขยะมูลฝอยกับพื้นที่ที่ไม่มีระบบบริหารจัดการขยะมูลฝอย

(5) ควรศึกษาเพิ่มเติมประเด็นของปัจจัยด้านบทบาทหน้าที่ทางสังคมต่อพฤติกรรมคัดแยกขยะมูลฝอย

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมมลพิษ. (2561) รายงานสถานการณ์สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2562). แผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ประจำปี พ.ศ. 2562. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2562 จาก http://www.dla.go.th/upload/document/type2/2018/11/20831_1_1542678942912.pdf.

จอมจันทร์ นทีวัฒนา. (2560). ความรู้และทัศนคติที่ส่งผลต่อพฤติกรรมลดขยะชุมชนแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. การศึกษาค้นอิสระหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์และวัฒนธรรม คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา.

14 พฤษภาคม พ.ศ. 2565 เข้าร่วมประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานแบบ Online

- จอมตัญญู อากมานนท์. (2563). **ความรู้และการรับรู้ที่มีต่อพฤติกรรมในการจัดการขยะพลาสติกของคนกรุงเทพมหานคร**. การศึกษาค้นคว้าอิสระบัณฑิตศึกษาศาखाบริหารธุรกิจ (สปท.) คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ. (2560). **พฤติกรรมสุขภาพ : แนวคิด ทฤษฎี และการประยุกต์ใช้**. พิษณุโลก : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- จักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ. (2561) **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมจัดการขยะในครัวเรือนของแม่บ้านในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์**. คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เจษฎา บริบูรณ์. (2561). **การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการลด และคัดแยกขยะมูลฝอยของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข**. การศึกษาค้นคว้าอิสระหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ฐิติชญาณ์ บุญคงทน. (2561). **การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลถึงชั้นอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกริก.
- เทศบาลตำบลแม่คำ. (2562). **รายงานผลการดำเนินการด้านการจัดการขยะของเทศบาลตำบลแม่คำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย**.
- นฤญา ยางสิทธิ์สาร. (2562). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมคัดแยกขยะมูลฝอยครัวเรือนตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นิภาภรณ์ จงวุฒิเวศย์. (2563). **พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน ตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม**. การศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ปิยะธิดา สามสี. (2562). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการคัดแยกขยะมูลฝอยครัวเรือน ในเขตเทศบาลตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่**. การศึกษาค้นคว้าอิสระหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศรินทร์ทิพย์ บุญจันทร์. (2559). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมคัดแยกขยะของแม่บ้าน ในตำบลบึงพระ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุพรรณณี ทรัพย์ทิวสิน. (2560). **การนำนโยบายการจัดการขยะมูลฝอยไปสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ กรณีศึกษาในพื้นที่เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี**. การศึกษาค้นคว้าอิสระหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2562). **การจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 1. (2563). รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม ปี 2562 (เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน และลำพูน). เชียงใหม่.

เอื้ออัมพร ดิลกธรรมวงศา. (2561). การบริหารจัดการด้านการส่งเสริมให้ประชาชนคัดแยกขยะครัวเรือนของเทศบาลเมืองลำพูน. วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต. มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.

Greenpeace Philippines. (2019). **ต่อกรการค้าขยะพลาสติกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้** ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อประเทศไทย. Retrieved December 18, 2019 From <https://www.greenpeace.or.th/report/report/southeast-asias-struggles-against-the-plastic-waste-trade.pdf>.